

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КИЇВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТАВРІЙСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО»**

Циклова комісія економіко-управлінських та соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора коледжу з
навчально-виховної роботи
Людмила ПУСТОВОЙТ
«30» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НПП02.02 Економіка і планування виробництва

підготовки фахових молодших бакалаврів

**освітньо-професійної програми Обслуговування комп'ютерних систем і мереж
спеціальності 123 Комп'ютерна інженерія
відділення Екології, комп'ютерних систем та автоматизації**

Робоча програма з дисципліни «Економіка і планування виробництва»

(назва навчальної дисципліни)

для підготовки фахових молодших бакалаврів за освітньо-професійною програмою Обслуговування комп'ютерних систем і мереж для 4 курсу

(вказати назву ОПШ)

спеціальності 123 Комп'ютерна інженерія

РОЗРОБНИКИ : Жанна УСТЮГОВА

(вказати авторів, їх посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії економіко-управлінських та соціальних дисциплін

Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

Голова циклової комісії Людмила САРНАВСЬКА

(ім'я та прізвище)

Розглянуто і рекомендовано до затвердження навчально-методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Голова НМР Аліна ОДИНЕЦЬ

Зміст

1. Пояснювальна записка	4
2. Навчально-тематичний план дисципліни	6
3. Календарно-тематичний план	7
4. Теми і плани лекційних занять	9
5. Теми і плани семінарських/лабораторних/практичних занять	12
6. Теми і питання до самостійної роботи	18
7. Методи активізації навчального процесу	25
8. Система поточного і підсумкового контролю знань	26
9. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів	30
10. Рекомендована література	32
11. Додатки	35

1. Пояснювальна записка

Актуальність програми. Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Економіка і організація виробництва» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів **спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія».**

Наукове розуміння проблем організації, планування і управління певними аспектами на виробничих підприємствах є необхідною складовою становлення професійних економічних знань студентів. Тому важливе місце в підготовці висококваліфікованих спеціалістів відводиться навчальній дисципліні «Економіка і організація виробництва».

Розв'язана російською федерацією війна, перетворилася систематичний геноцид українців, викрадення та знищення нашої матеріально-технічної бази, сировини, продукції та людського капіталу. Все це вимагатиме значних ресурсів на відновлення (лише перші 6 місяців війни потребуватимуть, за даними IFC та WB потребуватимуть понад 50 років відновлення самотужки). Отже, нам потрібні не лише грамотні фахівці, що працюватимуть на це відновлення, не лише ті, хто співпрацюватиме з міжнародною допомогою, а й просто грамотні пересічні громадяни, що з розумінням ефективно використовуватимуть наявні та потенційні ресурси.

Метою курсу «Економіка і планування виробництва» є оволодіння комплексом теоретичних знань та практичних умінь, які спрямовані на формування та реалізацію ефективного механізму функціонування вітчизняних підприємств в ринкових умовах господарювання.

Основні завдання дисципліни спрямовані на формування компетентності студентів щодо:

- розуміння структури сучасних вітчизняних підприємств, сутності господарських процесів, що на них відбуваються, вміння їх ідентифікувати та аналізувати;
- оволодіння сучасними науковими методами прогнозування, перспективного і поточного планування, організації діяльності та виробництва на підприємстві;
- засвоєння методики обчислення основних показників планів та обґрунтування напрямків розвитку підприємств;
- оволодіння практичними навичками організації економічної роботи на підприємстві;
- виявлення резервів підвищення ефективності господарських процесів на підприємствах у динамічному ринковому середовищі господарювання.

Предметом вивчення дисципліни є загальні закономірності функціонування і розвитку підприємства в ринкових умовах, процес розробки і прийняття раціональних та ефективних господарських рішень.

Процес вивчення дисципліни ОК 20 «Економіка і планування виробництва» спрямований на **формування елементів наступних компетентностей:**

а) загальні компетентності (ЗК):

КЗ3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел та практичного її застосування.

КЗ8. Здатність вчитися і бути сучасно навченим.

б) спеціальні (фахові) компетентності (СК):

КФ1. Здатність застосовувати законодавчу та нормативно- правову бази, а також вимоги відповідних, в тому числі і міжнародних, стандартів та практик щодо здійснення професійної діяльності в галузі інформаційних технологій.

КФ11. Здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді.

КФ13. Здатність оцінювати і враховувати економічні, соціальні, технологічні та екологічні чинники, що впливають на сферу професійної діяльності.

КФ14. Здатність аргументувати вибір методів розв'язування спеціалізованих задач, критично оцінювати отримані результати, обґрунтовувати прийняті рішення.

Очікувані програмні результати навчання.

-Загальні

РН1. Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання. Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти придбати сучасні знання. Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей. Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань.

РН2. Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання. Вміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності. Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців та нефахівців. Відповідати за прийняття рішень у складних умовах.

РН3. Мати глибокі знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

-Спеціальні (фахові) знання

РН13. Діяти на основі законодавчої, нормативно-правової баз України та вимог відповідних стандартів, тому числі міжнародних.

РН14. Володіти навиками аналізу навчальної і спеціальної літератури, нормативних положень, технічної документації для вирішення проблем, що виникають у професійній діяльності.

-Уміння

РН43. Вміти економічно мислити, орієнтуватися у конкретних виробничих ситуаціях, аналізувати показники виробничої діяльності підприємства.

-Комунікація

РН46. Використовувати відповідну термінологію у власних дослідженнях та професійній діяльності державною мовою та/або іноземною; спілкуватися в діалоговому режимі в галузі професійної діяльності; вміти презентувати результати власних досліджень та описувати їх у фахових публікаціях, використовуючи сучасні інформаційні та комунікативні технології

-Автономія і Відповідальності

РН48. Вдосконалювати професійний та особистісний розвиток протягом усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань, удосконалення креативного мислення.

РН49. Критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності.

РН50. Дотримуватися етичних норм, враховуючи авторське право та норми академічної доброчесності при проведенні досліджень, розробці програмних продуктів, проєктів, презентацій результатів роботи.

2. Навчально-тематичний план дисципліни

№ з/п	Назва розділу, теми	Кількість годин			
		Всього	лекції	семінари	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Виробнича структура підприємства					
1.	Основи економіки виробництва в ринкових умовах	8	2	2	4
2.	Загальна характеристика підприємства	10	4	2	4
	Разом за розділом 1	18	6	4	8
Розділ 2. Ресурси підприємства					
3.	Капітал підприємства	12	4	2	4
4.	Персонал підприємства та продуктивність праці	12	4	4	4
5.	Організація оплати праці на підприємстві	14	4	4	6
	Разом за розділом 2	38	12	10	14
Розділ 3. Організація діяльності підприємства					
6.	Виробничий процес та його організація	6	2	2	2
7.	Інноваційні процеси на підприємстві та оцінка їх ефективності	10	4	2	4
8.	Виробництво, якість та конкурентоспроможність продукції	8	2	2	4
9.	Поточні витрати та ціноутворення на продукцію підприємства	10	4	2	4
	Разом за розділом 3	34	12	8	14
Розділ 4. Планування економічного та соціального розвитку підприємства					
10.	Регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства	12	6	2	4
11.	Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства	9	4	2	3
12.	Антикризова система господарювання	9	4	2	3
	Разом за розділом 4	30	14	6	10
	Всього	120	44	28	48

3. Календарно-тематичний план дисципліни

№	Назва теми, заняття	Кількість годин		
		Лекції	Практ.	Самостійна
	<i>Тема 1. Основи економіки виробництва в ринкових умовах</i>			
1	Основи економіки виробництва в ринкових умовах	2		2
2	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1 «Сучасні види підприємництва в Україні та світі»		2	2
	<i>Тема 2. Загальна характеристика підприємства</i>			
3	Підприємство як суб'єкт господарювання	2		1
4	Організація управління та структура підприємства	2		1
5	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2 «Розробка та презентація власного підприємства»		2	2
	<i>Тема 3. Капітал підприємства</i>			
6	Основний капітал підприємства.	2		1
7	Оборотний капітал підприємства	2		1
8	СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3: «Визначення вартості основних фондів підприємства та розрахунків сум амортизаційних відрахувань»		2	2
	<i>Тема 4. Персонал підприємства та продуктивність праці</i>			
9	Персонал підприємства	2		1
10	Продуктивність праці та чинники її підвищення	2		1
11	СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4: «Визначення чисельності окремих категорій персоналу підприємства, розрахунків балансу робочого часу»		2	1
12	СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5: «Визначення показників продуктивності праці та впливу факторів на її рівень»		2	1
	<i>Тема 5. Організація оплати праці на підприємстві</i>			
13	Заробітна плата, її суть та значення на підприємстві.	2		1
14	Сучасна політика оплати праці на підприємствах.	2		1
15	СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6: «Визначення заробітної плати працівників при різних формах і системах оплати праці»		2	2
16	СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7: «Розподіл колективного заробітку в бригаді»		2	2
	<i>Тема 6. Виробничий процес та його організація</i>			
17	Сутність та структура виробничого процесу	2		1
18	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 8: «Виробничий цикл»		2	1

	<i>Тема 7. Інноваційні процеси на підприємстві та оцінка їх ефективності</i>			
19	Інноваційні процеси на підприємстві	2		1
20	Технічний прогрес у виробництві	2		1
21	СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9: «Оцінка ефективності нововведень»		2	2
	<i>Тема 8. Виробництво, якість та конкурентоспроможність продукції</i>			
22	Продукція підприємства, її якість та конкурентоспроможність	2		2
23	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 10 «Стандартизація та сертифікація продукції. Маркетингова діяльність підприємства»		2	2
	<i>Тема 9. Поточні витрати та ціноутворення на продукцію підприємства</i>			
24	Поточні витрати та собівартість продукції підприємства	2		1
25	Проектно-кошторисна документація та ціноутворення на продукцію, роботи та послуги підприємства	2		2
26	СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11: «Складання зведеного кошторису витрат на пусконаладжувальні роботи»		2	1
	<i>Тема 10. Регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства</i>			
27	Регулювання діяльності підприємства	2		1
28	Прогнозування діяльності підприємства	2		1
29	Планування діяльності підприємства	2		1
30	СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12: «Розробка та презентація бізнес –плану підприємства»		2	1
	<i>Тема 11. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства</i>			
31	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	2		1
32	Ефективність діяльності підприємства	2		1
33	СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13: «Визначення величини прибутку, рентабельності виробництва, оцінка економічної ефективності виробництва»		2	1
	<i>Тема 12. Антикризова система господарювання</i>			
34	Економічна безпека підприємства	2		1
35	Поняття банкрутства та кризи на підприємстві	2		1
36	СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 14: «Антикризова система господарювання»		2	1
	Всього - 120 год., з них:	44	28	48

4. Теми і плани лекційних занять

Розділ 1. Виробнича структура підприємства

Тема 1. Основи економіки і виробництва в ринкових умовах

Лекція 1. Основи економіки і виробництва в ринкових умовах

1. Зміст дисципліни «Економіка, планування виробництва». Мета та завдання курсу
2. Ринкова економіка, основні поняття та її сутність.
3. Форми власності в умовах ринку.
4. Економічні важелі впливу держави на ринок.

Тема 2. Загальна характеристика підприємства

Лекція 2. Підприємство як суб'єкт господарювання

1. Підприємство як економічний суб'єкт
2. Ознаки діяльності підприємства
3. Мета діяльності підприємства
4. Основні види діяльності підприємства

Лекція 3. Організація управління та структура підприємства

1. Поняття, принципи та функції управління підприємством
2. Методи управління підприємством.
3. Виробнича структура підприємства
4. Організаційна структура підприємства
5. Інфраструктура підприємства

Розділ 2. Ресурси підприємства

Тема 3. Капітал підприємства

Лекція 4. Основний капітал підприємства

1. Поняття та структура капіталу підприємства
2. Економічна сутність та класифікація основного капіталу підприємства
3. Оцінка основних виробничих фондів
4. Знос основних фондів підприємства
5. Амортизація основних виробничих фондів підприємства

Лекція 5. Оборотний капітал підприємства

1. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства
2. Кругообіг оборотних коштів
3. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів.

Тема 4. Персонал підприємства та продуктивність праці

Лекція 6. Персонал підприємства

1. Економічна сутність поняття «персонал підприємства»
2. Класифікація та характеристика категорій персоналу підприємства

Лекція 7. Продуктивність праці та чинники її підвищення

1. Сутність поняття «продуктивність праці».
2. Види продуктивності праці
3. Чинники підвищення продуктивності праці

Тема 5. Організація оплати праці на підприємстві

Лекція 8. Заробітна плата, її суть та значення на підприємстві

1. Поняття, функції та види заробітної плати.
2. Тарифна система як основа організації оплати праці на підприємстві

Лекція 9. Сучасна політика оплати праці на підприємствах

1. Форми і системи оплати праці.
2. Преміювання робітників підприємства.

Розділ 3. Організація діяльності підприємства

Тема 6. Виробничий процес та його організація

Лекція 10. Сутність та структура виробничого процесу

1. Сутність та структура виробничого процесу.
2. Принципи організації виробничого процесу.
3. Організаційні типи виробництва.
4. Методи організації виробництва.

Тема 7. Інноваційні процеси на підприємстві та оцінка ефективності

Лекція 11. Загальна характеристика інноваційних процесів

1. Сутність та типи інновацій. Зміст інноваційної діяльності
2. Етапи інноваційних процесів
3. Джерела фінансування інновацій
4. Сутність та ознаки інноваційного продукту. Впровадження інноваційного продукту у виробництво та його просування на ринок

Лекція 12. Технічний прогрес у виробництві

1. Зміст поняття «науково-технічний прогрес» (НТП). Класичні форми НТП.
2. Науково-технічна революція (НТР).
3. Ефективність впровадження інновацій

Тема 8. Виробництво, якість та конкурентоспроможність продукції

Лекція 13. Продукція підприємства

1. Показники вимірювання обсягів продукції підприємства
2. Товарна, валова, чиста та реалізована продукція
3. Якість продукції підприємства
4. Конкурентоспроможність продукції
5. Шляхи поліпшення якості та конкурентоспроможності продукції.

Тема 9. Поточні витрати та ціноутворення на продукцію підприємства

Лекція 14. Поточні витрати на продукцію підприємства

1. Загальна характеристика витрат на виробництво продукції
2. Класифікація витрат виробництва
3. Поняття собівартості продукції та собівартості виробництва
4. Перелік витрат, що включаються до виробничої собівартості
5. Алгоритм формування повної собівартості продукції

Лекція 15. Проектно-кошторисна документація та ціноутворення на продукцію, роботи, послуги підприємства

1. Сутність, функції та види кошторису
2. Мета та методика складання кошторису витрат
3. Сутність ціни на продукцію. Їх функції та види.
4. Методика встановлення ціни на продукцію

Розділ 4. Планування економічного та соціального розвитку підприємства
Тема 10. Регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства

Лекція 16. Регулювання діяльності підприємства

1. Напрями державного регулювання діяльності підприємства.
2. Методи державного регулювання діяльності підприємства.
3. Інструменти державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання.

Лекція 17. Прогнозування діяльності підприємства

1. Процес прогнозування розвитку підприємства.
2. Принципи економічного прогнозування розвитку підприємств
3. Методи економічного прогнозування розвитку підприємств.

Лекція 18. Планування діяльності підприємства .

1. Планування як базовий принцип управління підприємством та основа його ефективного економічного розвитку
2. Сутнісна характеристика принципів планування
3. Класифікація методів планування діяльності підприємства
4. Оперативно-виробниче планування
5. Бізнес-план, функції та цілі

Тема 11. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства

Лекція 19. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

1. Економічна сутність доходу і прибутку підприємства
2. Функції і види прибутку
3. Формування та використання прибутку підприємства

Лекція 20. Ефективність діяльності підприємства

1. Рентабельність та її види
2. Фактори підвищення рентабельності виробництва

Тема 12. Антикризова система господарювання

Лекція 21. Економічна безпека підприємства

1. Суть та природа виникнення економічної кризи на підприємстві
2. Сутність та основні завдання антикризового фінансового управління

Лекція 22. Поняття банкрутства і кризи на підприємстві

1. Банкрутство підприємств.
2. Фінансові причини виникнення неплатоспроможності підприємств.
3. Поняття фіктивного банкрутства, його приховування або навмисне доведення до банкрутства.
4. Процедура ліквідації підприємства

5. Теми і плани семінарських занять

Семінарське заняття 1. «Сучасні види підприємництва в Україні та світі»

Мета: з'ясувати сутнісні характеристики підприємництва та видів підприємницької діяльності, дослідити державну політику підтримки підприємництва

1. Підприємництво як сучасна форма господарювання. Ознаки підприємництва
2. Функції підприємництва
3. Принципи підприємництва
4. Галузі народного господарства та основні види підприємницької діяльності
5. Державна політика підтримки підприємництва

Ключові терміни та поняття: підприємництво, господарська діяльність, галузь народного господарства, ліцензування підприємницької діяльності

Література: основна - 2,3,13,27, додаткова - 9*

Семінарсько-практичне заняття 2. «Розробка та презентація власного підприємства»

Мета: Розробити та презентувати підприємницьку ідею, дослідити вимоги та процедури державної реєстрації суб'єкта підприємництва

1. Загальна характеристика підприємства
2. Управління і структура підприємства
3. Інфраструктура підприємства
4. Розробка приватного підприємства
5. Презентація приватного підприємства

Ключові терміни та поняття: підприємство, господарська діяльність, підприємництво, економічна самостійність, юридична самостійність, мета, стратегія, завдання підприємства, задача та технологія, організаційна структура, організаційно-правова форма господарювання

Література: основна - 2,3,11,13,27, додаткова - 9*

Семінарсько-практичне заняття 3. «Визначення різних видів вартості основних фондів підприємства та розрахунок норм й річної суми амортизаційних відрахувань різними методами»

Мета: оволодіти методикою розрахунку різних видів вартості основних фондів підприємства, а також норм та кварталних (річних) сум амортизаційних відрахувань різними методами.

1. Загальна характеристика виробничих фондів підприємства.
2. Види вартісної оцінки основних виробничих фондів підприємства (з наведенням формул та поясненням показників).
3. Фізичне спрацювання та техніко-економічного старіння основних фондів форми усунення.
4. Сутність та призначення поточних та капітальних ремонтів і модернізації основних виробничих фондів.
5. Розрахувати перелік витрат підприємства, що підлягають амортизації.
6. Розв'язування задач

Підприємство придбало нову технологічну лінію у зарубіжного партнера вартістю 18400 тис. грн. Витрати на її транспортування і монтаж становитимуть 10 % вартості імпортової техніки. Витрати, пов'язані з її оформленням на митниці та сплатою мита – 4 тис. грн., витрати на страхування доставки – 1 тис. гривень. Визначити первісну вартість технологічної лінії підприємства.

Ключові терміни та поняття: капітал підприємства, основний капітал, оборотний капітал, незавершене будівництво, нематеріальні активи, основні засоби, виробничі та невиробничі основні засоби, довгострокові фінансові інвестиції, знос фізичний та моральний,

Література: основна – 1,2,29

Семінарсько-практичне заняття 4. «Визначення чисельності окремих категорій персоналу підприємства, розрахунок балансу робочого часу»

Мета: оволодіти методикою розрахунку чисельності різних категорій працюючих на підприємстві та величини ефективного фонду часу одного робітника на основі складання балансу робочого часу.

1. Класифікація та характеристика категорій персоналу підприємства.
2. Методика складання балансу робочого часу одного середньооблікового робітника.
3. Методика розрахунку чисельності різних категорій працюючих на підприємстві.
4. Розв'язування задач

На підприємстві в першому півріччі (182 календарних дні) робітниками відпрацьовано 26000 люд.-днів або 205400 люд.-год. Неявки на роботу за півріччя склали, люд.-днів: чергові відпустки - 2000; відпустки на навчання – 25; відпустки по пологах – 600; відпустки за хворобою – 900; неявки, дозволені законом – 200; неявки з дозволу адміністрації – 300; прогули – 25. У першому півріччі було 26 вихідних і 5 святкових днів, що склало 6200 люд.-днів. Середня тривалість робочого дня – 8 год. Розробити баланс робочого часу в люд.-днях та люд.- год.

5. Розробка кадрового складу ПП
6. Презентація кадрового складу ПП

Ключові терміни та поняття: персонал, структура персоналу, робітники, чисельність робітників різних категорій

Література: основна – 1, 2,19,29

Семінарсько-практичне заняття 5. «Визначення показників продуктивності праці та впливу факторів на її рівень»

Мета: оволодіти методикою розрахунку показників продуктивності праці та оцінювання темпів її росту.

1. Сутність поняття «продуктивність праці».
2. Порівняльна характеристика виробітку та трудомісткості.
3. Методи визначення виробітку.
4. Методи визначення трудомісткості в залежності від складу затрат праці.

5. Методика розрахунку впливу окремих факторів на рівень продуктивності праці.

6. Розв'язування задач

У I кварталі звітного року робітники водопровідно-каналізаційного підприємства відпрацювали 66400 люд.-днів, або 491360 люд.-год., у тому числі 1500 люд.-год. понадурочно на ремонтній ділянці. Цілодобові простої склали 200 люд.-днів, неявки на роботу – 9400 люд.-днів, святкові й вихідні дні -15000 люд.-днів. Тривалість робочого дня у 70% робітників – 8 год, в інших – 7 год. У кварталі 91 календарний день, 13 вихідних і 2 святкових дні. Визначити середньооблікову і середньонаявну чисельність робітників.

Ключові терміни та поняття: продуктивність праці, виробіток, трудомісткість,
Література: основна – 1,2,19,29

Семінарсько-практичне заняття 6. «Визначення заробітної плати працівників при різних формах і системах оплати праці»

Мета: оволодіти методикою розрахунку заробітної плати працівників при різних формах і системах оплати праці

1. Сутність поняття «заробітна плата», функції, склад та види заробітної плати.
2. Загальна характеристика погодинної оплати праці та її систем - прямій (простій) погодинній, погодинно-преміальній, системі посадових окладів.
3. Характеристика систем відрядної форми оплати праці - пряма відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна та непряма відрядна, акордна.
4. Класифікація доплат до заробітної плати та види надбавок в різних сферах діяльності.
5. Показники преміювання робітників основного виробництва.
6. Методика розрахунку заробітної плати працівників при різних формах і системах оплати праці
7. Розв'язування задач

Визначити заробітну плату токаря при відрядно-преміальній оплаті праці, якщо робітник за місяць зробив 170 деталей за нормою часу на одну деталь 30 хв. за другим розрядом і 140 деталей за нормою часу на одну деталь 15 хв. за третім розрядом. Премія виплачується в розмірі 42 %.

Ключові терміни та поняття: основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, тарифна угода, тарифна ставка, погодинна оплата праці, відрядна оплата праці, тарифні коефіцієнти, тарифний розряд, відрядно-преміальна оплата праці, акордна оплата праці, колективна система оплати праці

Література: основна – 1,2,19,29

Семінарсько-практичне заняття 7. «Розподіл колективного заробітку в бригаді»

Мета: оволодіти методикою розподілу колективного заробітку в бригаді

1. Умови використання відрядної форми оплати праці в бригадах.
2. Умови використання погодинної форми оплати праці в бригадах.
3. Складові частини загального заробітку бригади при погодинній та відрядній формах оплати праці.

4. Методи розподілу колективного заробітку в бригаді.
5. Методи розподілу колективного заробітку за допомогою КТУ.
6. Розв'язування задач

Визначити заробітну плату токаря при відрядно-преміальній оплаті праці, якщо робітник за місяць зробив 170 деталей за нормою часу на одну деталь 30 хв. за другим розрядом і 140 деталей за нормою часу на одну деталь 15 хв. за третім розрядом. Премія виплачується в розмірі 42 %.

Ключові терміни та поняття: основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, тарифна угода, тарифна ставка, погодинна оплата праці, відрядна оплата праці, тарифні коефіцієнти, тарифний розряд, відрядно-преміальна оплата праці, акордна оплата праці, колективна система оплати праці

Література: основна – 1,2,19,29

Семінарське заняття 8. «Виробничий цикл»

Мета: дати студентами теоретичні знання з основ організації виробничого процесу у часі та розвинути практичні навички з розрахунку їх тривалості

1. Типи виробництва.
2. Сутність виробничого циклу на підприємстві
3. Структура виробничого циклу
4. Розв'язування задач

1. *На робочому місці за рік, в якому 123 святкові та вихідні дні, а робота ведеться в дві зміни тривалістю по 8 годин, обробляється 10 тис. деталей. Тривалість обробки однієї деталі 5 хв. Визначити до якого типу виробництва доцільно віднести це робоче місце.*

2. *Технологічний процес виготовлення виробу складається з 4 операцій. Норми часу на операціях складають $T_1 = 6$ хв, $T_2 = 4$ хв, $T_3 = 8$ хв, $T_4 = 10$ хв. На третій операції знаходиться 2 робочих місця. Величина партії виробів, що обробляються, дорівнює 100 шт, величина транспортної партії – 20 шт. Визначити як зміниться тривалість технологічного циклу, якщо паралельний вид руху замінити паралельно-послідовним.*

Ключові терміни та поняття: одиничний тип виробництва, серійний тип виробництва, масовий тип виробництва, робочий період, технологічний цикл, тривалість природних процесів, тривалість обслуговуючих процесів, час перерв, міжопераційні, міжзмінні перерви.

Література: основна – 23; додаткова – 2,8

Семінарсько-практичне заняття 9. «Оцінка ефективності нововведень»

Мета: оволодіти методикою розрахунку величини народно-господарського та комерційного ефекту від впровадження заходів науково-технічного прогресу та розробити власну іновацію

1. Методичні підходи до визначення ефективності організаційних нововведень.
2. Методика розрахунку ефективності та економічного ефекту НТП.

3. Методика розрахунку величини народно-господарського та комерційного ефекту від впровадження заходів науково-технічного прогресу

4. Розв'язування задач

Визначити економічну доцільність. Підприємство планує впровадити інновацію, а саме: замінити ручну працю механізованою, для чого необхідно придбати 2 установки вартістю 18360 грн. кожна. Після першого року впровадження планується збільшити обсягів виробництва продукції на 5%. Режим роботи підприємства - двозмінний, кількість робочих днів - 255, коефіцієнт використання потужностей - 0,9, а тривалість виробничого циклу - 220хв. Собівартість - 21,0 грн. і зменшиться на 15% при незмінній ціні - 25,8 грн. Обладнання - 4 група амортизації – 20% на рік. Ставка дисконтування 10%.

5. Розробка інновації

6. Презентація інновації

Ключові терміни та поняття: інновації, інноваційна сфера, інноваційна діяльність, інноваційний процес, капітальні витрати, сукупні доходи та сукупні витрати, термін окупності, рівень ризику

Література: основна - 2,14,15

Семінарське заняття 10. «Стандартизація та сертифікація продукції. Маркетингова діяльність підприємства»

Мета: ознайомитися із існуючими підходами до стандартизації й сертифікації продукції підприємств в Україні та за кордоном, розглянути сутність, принципи та концепції маркетингової діяльності підприємства

1. Стандартизація продукції

2. Сертифікація продукції: добровільна та обов'язкова

3. Державний нагляд за якістю та внутрішньовиробничий технічний контроль

4. Сутність маркетингу, види та основні функції

5. Принципи маркетингової діяльності підприємства

6. Концепції маркетингової діяльності підприємства

Ключові терміни та поняття: Державні стандарти України, добровільна сертифікація, обов'язкова сертифікація, СЕРТІКО, маркетинг, функції та концепції маркетингу

Література: основна – 21, 23; додаткова – 5*.

Семінарсько-практичне заняття 11. «Складання локального кошторису витрат на пусконаладжувальні роботи»

Мета: оволодіти методикою складання кошторису загальних витрат на виробництво продукції

1. Методика складання загального кошторису витрат на виробництво.

2. Методика розрахунку окремих статей калькуляції.

3. Методика ціноутворення на продукцію (послуги) за ринкових умов господарювання.

4. Розробка локального кошторису

Ключові терміни та поняття: Кошторис витрат, локальний кошторис, накладні витрати, ЄСВ.

*Література: основна – 2,19,29, додаткова - 8**

Семінарсько-практичне заняття 12. «Розробка та презентація бізнес –плану»

Мета: оволодіти методикою бізнес-планування

1. Загальна характеристика бізнес-плану підприємства, функції та цілі складання.
2. Загальна методологія розробки бізнес-плану підприємства.
3. Типові розділи бізнес-плану підприємства.
4. Розробка бізнес –плану ПП.
5. Презентація бізнес –плану ПП.

Ключові терміни та поняття: бізнес-план, фінансовий план, маркетинг-план

Література: основна - 2,29

Семінарсько-практичне заняття 13. «Визначення величини доходу, прибутку, рентабельності виробництва й окремих виробів, оцінка економічної ефективності виробництва»

Мета: оволодіти методикою обчислення доходу, прибутку і рентабельності виробництва і окремих виробів; оволодіти навичками оцінки економічної ефективності виробництва.

1. Інформаційна база проведення оцінки фінансово-економічного стану підприємства (організації).
2. Методика обчислення доходу виробництва
3. Методика обчислення прибутку виробництва
4. Методика обчислення рентабельності виробництва і окремих виробів
5. Методика оцінки економічної ефективності виробництва.
6. Розв'язування задач

Витрати на 1 грн. продукції, що була реалізована у звітному періоді – 1 грн. Планується зниження собівартості продукції, що буде реалізована, на 5%. Очікуваний обсяг реалізації в оптових цінах в плановому періоді становитиме 2000 тис. грн.. Розрахувати суму коштів, яку підприємство спрямує у фонд матеріального стимулювання, якщо згідно з установчими документами на ці цілі передбачається направлення 20% від суми чистого прибутку. Ставка податку на прибуток – 18%.

Ключові терміни та поняття: стійкість підприємства, платоспроможність, ліквідність, рентабельність

Література: основна – 2,6,8.

Семінарське заняття 14. «Антикризова система господарювання»

Мета: дати студентами теоретичні знання з основ антикризового управління підприємством

1. Сутність та основні завдання антикризового фінансового управління
2. Фактори та принципи антикризового фінансового управління підприємства
3. Реструктуризація, організаційні форми реструктуризації підприємств
4. Санація (фінансове оздоровлення) підприємств
5. Економічна безпека підприємства

Ключові терміни та поняття: Криза на підприємстві, ліквідація підприємства, злиття, поглинання підприємств, поділ підприємства, санація підприємства
Література: основна – 2,3,12,13,27,29; додаткова - 9*

6. Теми і питання до самостійної роботи

Мета виконання самостійної роботи полягає у глибокому вивченні матеріалу з курсу «Економіка і планування виробництва». Студент має відпрацювати вивчений матеріал за такими напрямками:

1. Доопрацювання та повторення матеріалів лекції.
2. Складання конспектів питань, що виносяться на самостійне вивчення.
3. Підготовка до семінарських занять: виконання домашніх завдань; розгляд та вивчення рекомендованої літератури
4. Робота в інформаційних мережах.
5. Розробка презентацій за тематичним планом.
6. Одержання консультацій у викладача з окремих питань курсу.
7. Підготовка запитань, тем для дискусій в групі на лекції.

№ з/ п	Назва теми, питання, що необхідно опрацювати
1	<p><i>Основи економіки виробництва в ринкових умовах</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Історичні підходи до визначення сутності економіки ● Порівняльна характеристика ринкової та планової економіки ● Роль та значення підприємництва в економіці ● Сутність комерційної діяльності ● Еволюція понять «підприємець» і «підприємництво» ● Культура підприємницької діяльності ● Формування ефективного підприємницького середовища ● Властивості підприємства як економічної системи
2	<p><i>Загальна характеристика підприємства</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Визначення підприємства згідно з Господарським Кодексом України. Назвіть принципи підприємницької діяльності. ● Класифікація підприємств за Цивільним Кодексом України ● Сутність господарської діяльності на підставі Господарського Кодексу України ● В якому випадку господарська діяльність називається комерційною, а в якому випадку – некомерційною? ● Загальні принципи господарювання.
3	<p><i>Капітал підприємства</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Згідно з ПСБО навести визначення та класифікацію основних засобів підприємства. ● Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів

	<p>Розв'язати задачі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підприємство придбало обладнання на суму 29000 гривень. Витрати на його транспортування і монтаж склали 2000 гривень. Ліквідаційна вартість – 1000 гривень. Строк корисного використання – 4 роки. Очікується, що за весь строк корисного використання обладнання підприємство виготовить 160000 одиниць продукції: 1-й рік – 35000 од.; 2-й рік – 40000 од.; 3-й рік – 45000 од.; 4-й рік – 40000 од. Розрахувати щорічну суму амортизаційних відрахувань з використанням методів: прямолінійного; зменшення залишкової вартості; прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивного; виробничого. 2. Підприємство придбало обладнання вартістю 42 тис. гривень. Витрати на транспортування і монтаж склали 8 тис. гривень. Строк корисного використання обладнання 5 років. Ліквідаційна вартість 5 тис. гривень. Розрахувати річну суму амортизації за другий рік експлуатації обладнання, використовуючи кумулятивний метод.
4	<p>Персонал підприємства та продуктивність праці</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Чинники впливають на зростання продуктивності праці на підприємстві? ● Поясніть сутність та охарактеризуйте етапи факторної методики визначення зростання продуктивності праці.
5	<p>Організація оплати праці на підприємстві</p> <p>Підготувати аналітичний огляд з застосуванням елементів наукового дослідження. Результати представити у вигляді презентації, виконаної з використанням програмного забезпечення (наприклад, Microsoft PowerPoint).</p> <p>Теми аналітичних оглядів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення та зміст наукової організації праці. 2. Економічна сутність та функції заробітної плати. 3. Сучасні форми та системи оплати праці. 4. Організація заробітної плати на сучасному підприємстві. 5. Мотивація як процес стимулювання людей до ефективної трудової діяльності. 6. Матеріальні і нематеріальні стимули працівників підприємства в сучасних умовах господарювання.
6	<p>Виробничий процес та його організація</p> <p>Розв'язати задачі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити тривалість технологічного циклу обробки партії деталей з чотирьох штук при послідовному і паралельному поєднанні

	<p>технологічних операцій, якщо тривалість виконання операцій така: $t_1 = 8$ с; $t_2 = 4$ с; $t_3 = 3$ с; $t_4 = 10$ с; $t_5 = 5$ с; $t_6 = 6$ с. Кожна технологічна операція виконується на одному верстаті.</p> <p>2. Підприємство розпочало і нарощує виробництво електроустаткування. Постало завдання: або виготовляти необхідні комплектуючі обсягом 3000 шт. власними силами, або придбати їх при кооперованих зв'язках за договірною ціною 38 грн за одиницю. У разі кооперованої поставки транспортні витрати не перевищать 6000 грн за весь потрібний обсяг продукції. Валові витрати на власне виробництво необхідної кількості комплектуючих за окремими елементами будуть такі:</p> <p>прямі матеріальні витрати — 40000 грн; оплата праці з відрахуваннями — 20000 грн; накладні витрати — 15000 грн; інші витрати — 50000 грн.</p> <p>Визначити економічно доцільний варіант отримання комплектуючих.</p>
7	<p><i>Інноваційні процеси на підприємстві та оцінка їх ефективності</i></p> <p>Підготувати аналітичний огляд з застосуванням елементів наукового дослідження. Результати представити у вигляді презентації, виконаної з використанням програмного забезпечення (наприклад, Microsoft PowerPoint).</p> <p><i>Теми аналітичних оглядів</i></p> <p>Поняття інвестиційних ресурсів, їх види і класифікація. Джерела фінансування інвестицій. Інвестиційний цикл, його складові елементи. Поняття, види і стадії інвестиційних проектів. Особливості інвестиційного проектування на вітчизняних підприємствах. Методи і способи оцінки ефективності інвестиційних проектів. Поняття ризику при здійсненні інвестиційної діяльності підприємством. Методи оцінки ризикованості інвестиційних проектів, їх переваги та недоліки. Особливості управління системою ризиків на підприємстві. Напрямки підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів підприємством.</p>
8	<p><i>Виробництво, якість та конкурентоспроможність продукції</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Охарактеризувати різновиди виробничих процесів. ● Описати структуризацію виробничого процесу. ● Охарактеризувати наукові принципи організації виробничого процесу. ● Переваги окремих форм організації виробництва ● Комбінування виробництва

	<ul style="list-style-type: none"> ● Основні методи організації виробництва. ● Загальна характеристика основних методів організації виробництва. ● Техніко-економічні особливості типи виробництва
9	<p><i>Поточні витрати та ціноутворення на продукцію підприємства</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Поясніть розподіл витрат на прямі і непрямі, постійні і змінні, прості і комплексні. ● Що таке беззбитковий обсяг виробництва та як він визначається? ● Шляхи зниження собівартості продукції. ● Охарактеризуйте індексний метод зниження собівартості продукції. ● Планування зниження собівартості продукції. <p>Підготувати аналітичний огляд з застосуванням елементів наукового дослідження. Результати представити у вигляді презентації, виконаної з використанням програмного забезпечення (наприклад, Microsoft PowerPoint).</p> <p><i>Теми аналітичних оглядів</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Порядок розробки кошторису промислового виробництва. 2. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат для промислових підприємств. 3. Методи калькулювання собівартості продукції. 4. Методи планування зниження собівартості продукції. 5. Чинники ціноутворення в ринкових умовах господарювання. 6. Цінова політика вітчизняних взуттєвих (шкіргалантерейних) підприємств легкої промисловості. 7. Виявлення впливу витрат і ціни на величину прибутку підприємства. 8. Концептуальні основи формування та розподілу прибутку на взуттєвих (шкіргалантерейних) підприємствах легкої промисловості. 9. Проблема визначення та підвищення ефективності діяльності підприємства.
10	<p><i>Регулювання, прогнозування та планування діяльності підприємства</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Характеристика експертних методів прогнозування розвитку підприємства ● Характеристика фактографічних методів прогнозування розвитку підприємства
11	<p><i>Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Чинники, що впливають на зростання прибутку підприємства ● Охарактеризуйте показники рентабельності продукції та виробництва.

12	<p><i>Антикризова система господарювання</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Особливості ліквідації підприємств ● Процедура реорганізації підприємств ● Фінансові аспекти реорганізації підприємств
----	--

Завдання для студентів передбачають підготовку студентами реферату або презентації на одну із запропонованих тем.

Першочергово студент повинен скласти сценарій презентації за обраною темою, відповідно до якого підбираються: комп'ютерна графіка, відеоряд, роздатковий матеріал, колірне і звукове оформлення та інші засоби.

Презентація виконується на комп'ютері і повинна містити від 10-20 електронних слайдів з використанням текстів, графічних зображень, аудіо - та відео фрагментів.

Студент повинен підготувати письмовий реферат в якому розкриваються питання на основі вивчення літературних джерел з даної тематики, публіцистичної інформації, сучасних наукових досліджень та статистичних даних у динаміці.

Реферат складається з титульної сторінки, змісту, тексту з розмежуванням питань та виділенням жирним шрифтом назви питання та переліком використаних джерел, Обсяг реферату повинен складати 10-25 сторінок друкованого тексту.

Список використаних літературних джерел за алфавітом із зазначенням прізвища та ініціалів авторів, повної назви роботи, місця видання, назви видавництва, загальної кількості сторінок. При використанні Інтернет-ресурсів повинно бути посилання на використаний сайт.

Починаючи роботу, студент повинен ознайомитися з літературою, що стосується теми реферату, ретельно вивчити висвітлення тих чи інших питань у підручниках, навчальних посібниках, словниках. Рекомендується користуватися предметними каталогами бібліотек, бібліографічними довідниками.

При підготовці реферату студент повинен вивчити нормативні й методичні документи, які стосуються теми дослідження. Матеріал з літературних джерел, який наводиться в тексті роботи у вигляді цитат і статистичних даних, повинен мати відповідні посилання на першоджерела.

Зміст питань реферату необхідно висвітлювати лаконічно, без повторів та відступів від основної теми. Не слід нагромаджувати реферат громіздкими таблицями і неузгаляними статистичними даними.

Написання роботи вимагає дотримання наступних вимог:

- змістовність і конкретність викладання;
- достатня повнота викладення питання;
- завершеність викладення кожної думки, усунення повторів;
- економічна грамотність;
- правильність оформлення роботи.

Реферат має бути надрукований на комп'ютері, або, у виключних випадках, написаний чітким розбірливим почерком чорнилом одного кольору без скорочення термінів (окрім загальноновизнаних).

При оформленні реферату слід дотримуватися встановлених стандартом вимог: текст друкується на одному боці аркуша паперу стандартного формату А4, шрифт 14 Times New Roman, інтервал між рядками 1,5. Кожна сторінка

обмежується полями: зліва -30мм, справа 10 мм, зверху та знизу – 20 мм. Не допускаються підкреслення та виділення курсивом.

Цифровий матеріал як правило оформлюється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, що відображає її зміст. Назва таблиці друкується нежирним шрифтом розміром 14 з вирівнюванням по центру. Всі таблиці нумеруються. Праворуч над назвою з прописної букви пишуть слово «Таблиця» та її порядковий номер. Після таблиці повинно бути надано посилання на джерело, де було взято матеріали.

Формули, які наводяться в рефераті, слід нумерувати арабськими цифрами. Формули вирівнюються по центру сторінки відносно тексту. Порядковий номер формули наводиться в круглих дужках по лівому краю тексту роботи.

Усі сторінки реферату мають бути пронумеровані, починаючи зі змісту. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться. На останній сторінці роботи студент зазначає дату закінчення роботи і ставить свій підпис.

Реферат або презентація доповідається на семінарському занятті у визначений навчальним планом термін, у виключних випадках здається на перевірку без доповіді. Робота яка не відповідає вимогам за змістом та оформленням вважається не захищеною.

Тематика рефератів

1. Основні тенденції розвитку господарського комплексу країни.
2. Структурна політика держави в умовах переходу до ринкових відносин.
3. Роль промисловості у розвитку економіки України.
4. Місія підприємства: сутність та особливості її визначення.
5. Сучасні форми інституційних об'єднань підприємств та ефективність їх діяльності.
6. Особливості формування структури підприємства в ринкових умовах.
7. Шляхи та напрями державного впливу на активізацію підприємницької діяльності в Україні.
8. Франчайзинг як особлива форма підприємницької діяльності.
9. Специфіка створення та функціонування малих підприємств в Україні.
10. Економічна сутність лізингу.
11. Проблеми та перспективи функціонування спільних підприємств в Україні.
12. Сучасні принципи та методи управління підприємствами.
13. Проблеми взаємовідносин держави і бізнесу.
14. Зарубіжний досвід управління промисловими підприємствами.
15. Соціально-психологічні методи управління підприємством: сутність та ефективність застосування.
16. Особливості формування організаційної структури управління недержавним підприємством.
17. Оцінка діяльності праці управлінського персоналу.

18. Обґрунтування чисельності працюючих (за різними категоріями персоналу).
19. Сутність конкурсно-контрактної системи найму працівників на підприємстві.
20. Державна система підготовки кадрів.
21. Оцінка професійно-ділових якостей окремих категорій персоналу підприємства.
22. Особливості кадрової політики підприємства (на прикладі конкретного підприємства).
23. Амортизаційна політика держави в сучасних умовах.
24. Сутність та значення переоцінки та індексації основних фондів.
25. Основні напрями підвищення ефективності використання та відтворення основних фондів підприємства.
26. Показники ефективності використання основних фондів підприємства.
27. Сутність та склад нематеріальних активів підприємства.
28. Нормативно-правова база захисту нематеріальних активів підприємства.
29. Система патентування та державної системи окремих видів нематеріальних ресурсів.
30. Оцінка нематеріальних активів підприємства.
31. Проблеми підвищення ефективності використання оборотних коштів на вітчизняних підприємствах.
32. Сучасна політика ресурсозбереження на підприємствах.
33. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів підприємства.
34. Шляхи вирішення проблеми нестачі оборотних коштів на підприємстві.
35. Сучасні тенденції розвитку техніко-технологічної бази на промислових підприємствах України.
36. Організаційно-економічний механізм управління технічним розвитком підприємства.
37. Сутність лізингу та його вплив на розвиток виробничої бази підприємства.
38. Шляхи підвищення ефективності використання виробничої потужності підприємства.
39. Характеристика сучасних методів організації виробництва.
40. Сутність та тенденції розвитку диверсифікації виробництва на підприємствах України.
41. Особливості організації потокового виробництва.
42. Сучасний досвід організації підготовки виробництва.
43. Призначення та характеристика основних елементів виробничої структури підприємства.
44. Особливості організації системи технічного обслуговування виробництва.
45. Сутність та основні напрями соціальної діяльності підприємства.
46. Досвід соціального захисту працівників підприємства в сучасних умовах.
47. Механізм формування виробничої програми підприємства.

- 48.Маркетингова стратегія діяльності підприємства.
- 49.Форми та системи матеріально-технічного забезпечення виробництва.
- 50.Основні види контролю якості на підприємствах України та їх ефективність.
- 51.Резерви підвищення продуктивності праці на промислових підприємствах.
- 52.Світовий досвід використання систем та моделей мотивації трудової діяльності.
- 53.Політика оплати праці на підприємствах у сучасних умовах.
- 54.Зарубіжний досвід застосування форм та систем оплати праці окремих категорій персоналу.
- 55.Сучасні підходи до формування й використання прибутку підприємства.
- 56.Динаміка та напрями підвищення рентабельності на промислових підприємствах України різних галузей.
- 57.Оцінка фінансово-економічного стану підприємства.
- 58.Економічна сутність та методологія визначення ефективності виробництва.
- 59.Основні чинники підвищення ефективності виробництва в сучасних умовах.

7. Методи активізації навчального процесу

Мультимедійні презентації, міні-лекції, бесіда за планом; робота в малих групах, реферування; повідомлення за темою (усна доповідь); розв'язування економічних задач, виконання вправ; проблемні лекції, аналіз статистичної інформації; контрольна робота .

Форми організації навчання: лекції; семінарські та практичні заняття; індивідуальні та групові консультації для студентів; виконання студентами самостійних завдань; науково-дослідна робота студентів.

8. Система поточного і підсумкового контролю знань

Контрольні заходи включають: вхідний, поточний і підсумковий контроль (семестровий). Вхідний контроль здійснюється на початку вивчення дисципліни щодо виявлення рівня підготовки студентів.

Поточний контроль організовано у формі вибіркового усного опитування на семінарських заняттях та виконанні практичних завдань.

Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування на практичних заняттях. Письмовий контроль здійснюється за допомогою тестів, самостійних, контрольних робіт та заліку.

Зразок типового опитування із застосуванням тестових питань, що використовуються при проведенні поточного контролю

Опитування по темі «Продуктивність праці персоналу»

Варіант 2

1. Які чинники впливають на зростання продуктивності праці на підприємстві?
2. Визначте варіанти відповідей, що найбільш повно відповідають на поставлене запитання
 1. Показником, що характеризує рівень продуктивності праці на підприємстві, є:
 - а) обсяг виробленої продукції всіма робітниками підприємства за рік;
 - б) кількість продукції, що виробляється одним робітником за одиницю робочого часу;
 - в) обсяг використаних виробничих ресурсів для виготовлення певної кількості продукції;
 - г) час, відпрацьований усіма робітниками підприємства.
 2. Продуктивність праці – це:
 - а) показник, що характеризує ефективність праці;
 - б) сукупність властивостей людини як робочої сили;
 - в) затрати живої праці;
 - г) залежність між виробітком та трудомісткістю.
 3. Норми виробітку це:
 - а) необхідна для виконання певної роботи чисельність персоналу;
 - б) кількість продукції, яка повинна бути вироблена за одиницю часу;
 - в) показник, що відображає рівень кваліфікації робітника;
 - г) кількість одиниць обладнання, яка обслуговується одним робітником.

Семестровий контроль проводиться у формі іспиту.

Студент вважається допущеним до підсумкового контролю з навчальної дисципліни, якщо він виконав усі види робіт, передбачені робочим тематичним планом на семестр.

Іспит складаються студентами письмово і містить теоретичну частину, що складається із одного теоретичного питання по вивченому курсу та двох тестових питань. Практична частина містить одну задачу.

Екзаменаційний білет № 1
з дисципліни «Економіка і планування виробництва»

1. Теоретична частина

1. Охарактеризуйте сутність підприємства, мету та напрямки діяльності.
2. Знайдіть серед наданих варіантів ту відповідь, що максимально правильно відповідає на кожне з поставлених запитань:

2.1. При відрядній формі оплата праці проводиться за:

- а) нормами і розцінками, встановленими за розрядом виконуваних робіт;
- б) тарифною сіткою;
- в) штатним розкладом підприємства;
- г) штатним розкладом плюс преміальні.

2.2. Про яку форму інвестування інноваційної діяльності йдеться, якщо вона здійснюється суб'єктами господарювання за рахунок власних або позикових коштів з метою розвитку власної бази підприємництва?

- а) державне інвестування;
- б) комерційне інвестування;
- в) соціальне інвестування;
- г) іноземне інвестування

2. Практична частина

3. Розв'язати задачу

Планова трудомісткість токарних робіт VI розряду – 270 тис нормо-годин. Середній коефіцієнт виконання норм, встановлений по підприємству, – 1,15. Фонд ефективного робочого часу одного токаря за рік складає 1840 годин. Визначте планову чисельність токарів на підприємстві.

Орієнтовний перелік питань на іспит:

1. Розкрити сутність підприємства, мету та напрямки його діяльності.
2. Класифікація підприємств. Характеристика основних видів підприємств..
3. Статут підприємства та етапи життєвого циклу підприємства.
4. Поняття загальної і виробничої структури підприємства. Класифікація виробничих структур.
5. Охарактеризувати сутність управління. Основні функції та методи управління.
6. Поняття організаційних структур управління. Типи організаційних структур управління.
7. Сутність інфраструктури. Характеристика виробничої інфраструктури.
8. Сутність капітального будівництва. Методи ведення капітального будівництва.
9. Поняття основних виробничих фондів, їх характеристика.

10. Види оцінок основних фондів. Сутність фізичного та техніко-економічного зносу основних фондів.
11. Сутність амортизації основних фондів. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань.
12. Показники, що характеризують використання основних фондів
13. Поняття оборотних засобів, їх структура.
14. Показники, які характеризують використання оборотних засобів. Мета і напрямки прискорення оборотності оборотних засобів.
15. Поняття виробничої потужності. Види виробничої потужності.
16. Характеристика лізингу, як форми оновлення технічної бази виробництва.
17. Охарактеризуйте поняття трудових ресурсів і персоналу, класифікація персоналу.
18. Поняття продуктивності праці. Показники, які характеризують рівень продуктивності праці.
19. Характеристика факторів і резервів росту продуктивності праці.
20. Сутність заробітної плати як елементу ринку праці. Принципи і елементи організації заробітної плати.
21. Розкрити сутність тарифної системи та елементів тарифної системи.
22. Характеристика і необхідність різних форм і систем оплати праці.
23. Поняття виробничого процесу, структура виробничого процесу.
24. Принципи, які забезпечують ефективність виробничого процесу, розкрити їх сутність.
25. Організаційні типи виробництва та їх характеристика.
26. Характеристика структури виробничого процесу.
27. Навести характеристику основних параметрів поточкових ліній.
28. Основні напрямки науково-технічного прогресу і їх вплив на розвиток економіки України.
29. Поняття інноваційних процесів. Зміст основних видів інноваційних процесів.
30. Ефективність впровадження заходів науково-технічного процесу.
31. Характеристика фінансових коштів. Поняття інвестицій, види інвестицій.
32. Значення та характеристика цінних паперів.
33. Дайте характеристику нематеріальних активів підприємства.
34. Оцінка вартості та амортизація нематеріальних активів.
35. Планування виробництва продукції на підприємстві. Визначення обсягу товарної, валової, реалізованої продукції.
36. Охарактеризувати сутність якості продукції. Показники якості продукції.
37. Поняття стандартизації і сертифікації продукції. Види стандартів.
38. Організація контролю якості продукції на підприємстві, види контролю.
39. Загальна характеристика маркетингової діяльності підприємства.
40. Загальна характеристика конкурентоспроможності продукції.
41. Матеріально технічне забезпечення підприємства.
42. Поняття собівартості продукції. Необхідність і основні шляхи зниження собівартості продукції.
43. Класифікація витрат на виробництво продукції: елементні, комплексні, прямі, непрямі, постійні і змінні витрати.
44. Поняття калькуляції, обчислення статей калькуляції.
45. Структура цін на продукцію і послуги. Види цін.

46. Охарактеризувати види цінових стратегій.
47. Методи розрахунку цін на продукцію і послуги.
48. Сутність та зміст соціально-економічного прогнозування
49. Сутність методів економічного прогнозування діяльності підприємства
50. Основні завдання та принципи планування на підприємстві.
51. Методи планування діяльності підприємства.
52. Зміст стратегічного планування, його значення для забезпечення ефективності діяльності підприємства.
53. Розрахунок загального і чистого прибутку і показників рентабельності.
54. Формування та використання прибутку підприємства.
55. Сутність і необхідність державного економічного регулювання.
56. Види ефективності виробництв.
57. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства
58. Розкрити сутність економічної безпеки підприємства.
59. Санація та план реалізації санації.
60. Банкрутство, причини банкрутства підприємства.

9. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

а) при усних відповідях:

- повнота розкриття питання (з'ясування змісту проблеми у діяльності підприємства, наукових шкіл, окремих концепцій, знання літературних джерел, нормативних документів з планування виробництва, фактичних статистичних даних, історії проблеми тощо);
- логіка викладення матеріалу, культура мови;
- аргументованість, впевненість викладу матеріалу;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань у галузі економіки тощо);
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;
- уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики організації та планування виробництва;

б) при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання законодавчих актів, логічних міркувань, прикладів та фактичного матеріалу тощо);
- цілісність розгляду питань планування та організації виробництва на підприємствах, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки;
- творчий характер виконання письмового завдання;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Умови отримання позитивних оцінок встановлюються в межах (у відсотках до максимального результату виконання індивідуальних завдань):

- «задовільно» – 60-74%;
- «добре» – 75-89%;
- «відмінно» – 90% та більше.

Оцінку “відмінно” одержують студенти, які:

1. Виявили ґрунтовні знання теоретичних та практичних аспектів організації виробництва з усіх питань, послідовно і логічно виклавши зміст цих питань;
2. Вільно володіють термінологією, дають визначення законів, закономірностей і фундаментальних тенденцій у плануванні та організації виробничої діяльності;
3. Розкривають зміст пояснюючих моделей, ілюструють певні зв'язки економічних явищ у діяльності підприємств за допомогою формул і графічних зображень;
4. Здатні застосовувати певні моделі у поясненні конкретних економічних ситуацій у господарській діяльності підприємств;
5. Вміють робити розрахунки за відповідними формулами і тлумачити одержані результати;
6. Знають статистичні та фактологічні джерела економічної інформації;
7. Виконали впродовж вивчення курсу всі індивідуальні завдання викладача і вчасно звітували про їх виконання.

Оцінку “добре” одержують студенти, які:

1. Виявили знання предмету з усіх питань поточного та підсумкового контролю, послідовно і логічно виклавши зміст цих питань;
2. Вільно володіють термінологією, дають визначення законів, закономірностей і фундаментальних тенденцій у плануванні та організації виробництва;
3. Вміють робити розрахунки за відповідними формулами і тлумачити одержані результати;
4. Виконали впродовж вивчення курсу всі індивідуальні завдання викладача і вчасно звітували про їх виконання.

Оцінку “задовільно” одержують студенти, які:

1. Виявили знання принаймні, двох з трьох питань;
2. Поверхнево володіють термінологією економіки підприємств та їх виробничої діяльності і знають основні закони та закономірності.
3. Плутаються у розрахунках, мають труднощі з відповідними формулами і тлумаченням одержаних результатів;
4. Виконали впродовж вивчення курсу всі індивідуальні завдання

Оцінку “незадовільно” одержують студенти, які:

Студент не дав відповіді на значну частину програмного матеріалу з економіки, планування виробництва. У відповідях допущені значні помилки. Матеріали екзаменаційних відповідей неохайно оформлені.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Боковець В. В. Організація виробництва: [навч. посіб. для студ. екон. спец.] / В. В. Боковець, А. В. Драбаніч; Вінниц. фін.-екон. ун-т. – Вінниця: ВФЕУ, 2012. – 319 с.
2. Гетьман О.О. Економіка підприємства : Навч. посіб. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2019. - 488 с.
3. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Грещак М. Г. Економіка підприємства: [Підручник] / М. Г. Грещак; заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко; Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Вид. 4-те, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2009. – 816 с.
5. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства: [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погріщук ; Терноп. нац. екон. ун-т. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Центр учбов. л-ри, 2012. – 303 с.
6. Доберчак Н. І. Економіка виробництва : навч. посіб. / Н. І. Доберчак. – К. : Ліра-К, 2015. – 258 с.
7. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2023. 702 с.
8. Економіка підприємств [Текст] : підручник / Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик. - К. : Знання, 2010. - 463 с.
9. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
10. Економіка підприємства: Збірник практичних задач і ситуацій: Навчальний посібник/ С.Ф. Покропивний, Г.О. Швиданенко, О.С. Федонін и др. - К.: КНЕУ, 2005. - 323 с.
11. Економіка підприємства: Навчальний посібник / С.М. Рогач, Н.М. Суліма, Л.М. Степасюк та ін. К.: : «ЦП «КОМПРИНТ»», 2015. – 392 с.
12. Економіка підприємства: Навчальний посібник (практикум) / С.М. Рогач, Н.М. Суліма, Л.М. Степасюк та ін. К.: : «ЦП «КОМПРИНТ»», 2016. – 488 с.
13. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.І. Лисак, Л.О. Андреева, Л.О. Болтянська .- Мелітополь: Люкс, 2020. – 272 с.
14. Економіка підприємства : практикум / Г. В. Соломіна. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 142 с.
15. Закон України «Про акціонерні товариства» від 27.07.2022 №2465 - XI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
16. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 №1576-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
17. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
18. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 31.03.2023 № 40-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
19. Закон України «Про ціни та ціноутворення» від 21.06.2012 № 5007-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.
20. Захарченко В.І. Економіка підприємства: навч. посіб. / Захарченко В.І., Меркулов М.М., Широева Б.В. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 144с.

21. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підручник. / О.С. Іванілов – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 728 с.
22. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
23. Кодекс України з процедур банкрутства від 20.09.2019 № 2597 – VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
24. Ліпич Л. Г. Економіка підприємства: [навч. посіб.] / Л. Г. Ліпич, Н. М. Буняк, В. Л. Загоруйко, М. Б. Кулинич, В. В. Левицький; Ред.: Л. Г. Ліпич; Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2010. – 492 с.
25. Лойко В.В. Економіка підприємства: конспект лекцій Економіка підприємства: [Електронний ресурс] / Модульне середовище КНУТД - Режим доступу: <http://msnp.knutd.edu.ua>
26. Михалюк Н. І. Планування діяльності підприємств : навч. посіб. / Н. І. Михалюк. – К. : Ліра-К, 2015. – 620 с
27. Небава М. І. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства: [навч. посіб.]; Ч. 1. Економіка підприємства / М. І. Небава; МОНМС України, Вінниц. нац. техн. ун-т. – Вінниця, 2011. – 116 с.
28. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
29. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
30. Шарко М. В., Мешкова-Кравченко Н. В., Радкевич О. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / М. В. Шарко, Н. В. Мешкова-Кравченко, О. М. Радкевич. – Херсон : Олді-плюс, 2014. – 436 с.
31. Янковець Т.М. Економіка і планування : навчальний посібник / Т. М. Янковець. – К.: КНУТД, 2014. – 244 с.
32. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н.М. Яркіна. – Київ: Ліра, 2013. – 497 с.

Додаткова:

1. Березін О.В. Економіка підприємства: Навчальний посібник / О.В. Березін, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко. — К.: Знання, 2009. — 390 с.
2. Васильков В.Г. Організація і управління процесами виробництва : навч. посіб. / В.Г. Васильков, Н.В. Василькова. – К. : КНЕУ, 2011. – 503 с.
3. Гиль О. О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : навч. посіб. / О. О. Гиль. – К. : Ліра-К, 2015. – 248 с.
4. Данилюк М. О. Планування і контроль на підприємстві : навч. посіб. / М. О. Данилюк. – К. : Ліра-К, 2015. – 328 с.
5. Дикань В. Л. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств: [підруч. для студ. ВНЗ] / В. Л. Дикань, Ю. Т. Боровик, О. М. Полякова, Ю. М. Уткіна; Укр. держ. акад. залізн. трансп. – Х.: УкрДАЗТ, 2012. – 415 с.
6. Економіка і фінанси підприємства: Підручник / Н.М. Суліма, Л.М. Степасюк, О.В. Величко. – К. : «ЦП «КОМПРИНТ»», 2015. – 466 с
7. Економіка підприємства : підруч. для студентів ВНЗ / Д. К. Семенда [та ін.] ; за ред. Д. К. Семенди; Уман. нац. ун-т садівництва. - Умань : Сочінський , 2014. – 477 с.
8. Організація операційної діяльності підприємства [Електронний ресурс] : підручник / В. Г. Васильков, Н. В. Василькова ; М-во освіти і науки України, Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Електрон. текстові дані. - Київ : КНЕУ, 2015. - 502 с.

9. Петрович Й. М. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва : навч. посіб. / Й. М. Петрович. – К. : Ліра-К, 2015. – 256 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

Додатки

(зразки можливих різнорівневих видів контролю отриманих знань)

Зразок питань для самоконтролю

1. Що таке конкурентоспроможність підприємства, які основні ознаки цього поняття?
2. Які характеристики підприємства виступають в якості критеріїв його конкурентоспроможності?
3. Як класифікуються чинники, що визначають конкурентоспроможність підприємства?
4. З яких етапів складається процес оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства?

Зразок питань для усного/письмового опитування

5. Зазначте та охарактеризуйте основні організаційно-правові форми функціонування підприємств.
6. Які чинники, на Ваш погляд, обумовлюють вибір тієї чи іншої організаційно-правової форми підприємства?
7. Наскільки вагомою в економіці є роль малого та середнього підприємницького сектору? В яких організаційно-правових формах він представлений?
8. Виділіть основні причини, переваги та форми кооперації підприємств.
9. Наведіть характеристики та конкретні приклади організаційно-правових форм функціонування великих підприємств.
10. Розкрийте причини появи та роль об'єднань підприємств в економіці.

Зразок тестових завдань

1. За метою діяльності підприємства поділяються на:

- а) приватні, державні, змішані, колективні;
- б) комерційні, некомерційні;
- в) унітарні, корпоративні;
- г) малі, середні, великі;
- д) промислові, непромислові.

2. За формою власності підприємства класифікують на:

- а) приватні, державні, комунальні, змішані, колективні;
- б) комерційні, некомерційні;
- в) унітарні, корпоративні;
- г) малі, середні, великі;
- д) промислові, непромислові.

3. Які ознаки є характерними для приватного акціонерного товариства?

- а) розповсюдження акцій шляхом відкритої переплати та купівлі-продажу на фондових біржах;
- б) розповсюдження акцій між його засновниками — юридичними особами;
- в) розповсюдження акцій між його засновниками — фізичними особами;
- г) розповсюдження акцій між його засновниками — юридичними та фізичними особами;
- д) немає правильної відповіді.

Зразок аналітично-розрахункової задачі

Для виконання виробничої програми планового року, яка рівна за трудомісткістю планові базового року, чисельність працюючих встановлено в кількості 5600 осіб. Визначити, на скільки відсотків запланований ріст продуктивності праці в порівнянні з базовим роком, якщо кількість працюючих в базовому році становила 5780 осіб.

Приклад різнорівневого завдання.

Початковий рівень – по 0,5 бала

1. Як називається договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або декількох виробничих й управлінських функцій, розвитку спеціалізації й кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками ресурсів для задоволення переважно їх господарських потреб:

- а) корпорацією;
- б) консорціумом;
- в) асоціацією;
- г) картелем;
- д) холдингом.

2. Найвищим органом управління акціонерним товариством є:

- а) комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- б) загальні збори акціонерів;
- в) рада директорів;
- г) наглядова рада;
- д) ревізійна комісія.

3. Комунальне підприємство — це:

- а) підприємство, пов'язане зі сферою обслуговування населення;
- б) підприємство, що знаходиться у власності місцевих органів влади;
- в) підприємство, власниками якого є його працівники;
- г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

4. Персонал підприємства — це:

- а) працівники, які мають значний стаж роботи на підприємстві;
- б) працівники, які мають високий рівень кваліфікації;
- в) постійні працівники, які отримали необхідну професійну підготовку та (або) мають практичний досвід і навички роботи;
- г) промислово-виробничий персонал підприємства.

Середній рівень – по 0,5 балів.

1. *Виберіть з правої колонки вираз або визначення, що відноситься до терміна в лівій колонці*

А	Валовий дохід	1	Кошти, які надходять на поточні чи інші рахунки підприємств в банках та в касу підприємства
Б	Чистий дохід	2	Загальна сума доходу платника податку на прибуток від усіх видів діяльності, отримана (нарахована) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, так і за її межами

В	Виручка від реалізації	3	Грошові кошти, отримані у вигляді дивідендів, відсотків за корпоративними, державними, іншими цінними паперами, а також від розміщення коштів на депозитних рахунках у комерційних банках
Г	Грошові надходження	4	Грошовий вираз вартості новоствореного продукту, що визначається як різниця між валовим доходом і заробітною платою
Д	Доходи від фінансово-інвестиційної діяльності	5	Сума коштів, які надійшли на банківський рахунок або в касу підприємства від продажу товарів та надання послуг

2. *Виберіть з правої колонки вираз або визначення, що відноситься до терміна в лівій колонці*

А	Нерозподілений прибуток	1	Загальна сума прибутку підприємства отримана від усіх видів діяльності за звітний період, отримана як на території України, так і за її межами
Б	Загальний прибуток	2	Прибуток (збиток), отриманий від операційної діяльності, фінансових інвестицій та іншої звичайної діяльності
В	Прибуток від фінансових операцій	3	Частина прибутку, що залишається в повному розпорядженні власника підприємства після оподаткування та є предметом управління фінансами в частині державного регулювання інвестиційної діяльності, використання вільних грошових коштів на фінансовому ринку
Г	Чистий прибуток	4	Прибуток (збиток), отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні і спільні з іноземними власниками підприємства; одержані дивіденди, відсотки за облігаціями та іншими цінними паперами; інші доходи від фінансових інвестицій
Д	Прибуток від звичайної діяльності	5	Частина прибутку підприємства, що залишається після його розподілу і використання на інвестиційні потреби, формування внутрішніх грошових фондів або безпосередньо на фінансування поточних витрат.

Достатній рівень – 1 бал

Висвітлити джерела формування капіталу суб'єктів господарювання, класифікувати їх та навести порівняльну характеристику цих джерел.

Високий рівень – 1 бал

У звітному році середньооблікова чисельність працівників підприємства становила 1056 осіб, а чисельність звільнених за власним бажанням протягом року склала 42 чол. Сукупні витрати часу на заміщення звільнених робітників — 35 днів. Виріток на одного працюючого планується на наступний рік у розмірі 4450 тис. грн, а кількість відпрацьованих людино-днів — 175,3 тис. людино-год. Визначити коефіцієнт плинності на підприємстві та можливий додатковий випуск продукції у зв'язку із усуненням плинності. Визначити можливі кроки, що необхідно вжити для скорочення показника плинності кадрів на вказаному підприємстві.